

Remissvar från RISE avseende "En samlad myndighetsfunktion för ökad effektivitet och minskad sårbarhet i statens arbete med statsstöd" (KN2025/00943)

RISE Research Institutes of Sweden AB tackar för möjligheten att lämna remissvar avseende promemorian En samlad myndighetsfunktion för ökad effektivitet och minskad sårbarhet i statens arbete med statsstöd (KN2025/00943) och inkommer med följande yttrande. RISE är Sveriges oberoende statliga forskningsinstitut, med uppdrag att verka för hållbar tillväxt genom att stärka näringslivets konkurrenskraft och offentlig sektors förnyelse. Med tillämpad forskning, fler än 130 test- och demonstrationsanläggningar och tvärvetenskaplig kompetens erbjuder våra drygt 3 300 medarbetare stöd och kunskap hela vägen – från idé till innovation och klivet ut på marknaden. Genom våra uppdrag och samarbeten, både nationellt och internationellt, bidrar vi till omställningen mot ett hållbart samhälle.

RISE är helägt av svenska staten och bedriver både icke kommersiell forskning och utveckling och kundfinansierad verksamhet som kan vara konkurrensutsatt. RISE tar emot en rad olika typer av offentlig finansiering, varav huvudparten inte anses utgöra statsstöd enligt EU-reglerna om statligt stöd till företag. RISE tar dock också emot finansiering som faller inom statsstödsrelaterade regler såsom reglerna om stöd till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (SGEI) och reglerna om stöd till viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI). Som offentligt ägt har institutet också att förhålla sig till lagstiftningen om offentlig upphandling och konkurrensrätten, däribland reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet och lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser med mera (transparenslagen). Mot den bakgrunden förekommer åtskilliga frågor i RISE verksamhet med bäring på statsstödsreglerna och annan lagstiftning som träffar offentlig finansiering. Därmed kan promemorians förslag få betydelse för RISE.

Promemorian

Promemorian innehåller förslag om att inrätta en samlad myndighetsfunktion för att minska sårbarheten och öka effektiviteten i statens arbete med statsstöd. Den samlade myndighetsfunktionen föreslås bli placerad vid Konkurrensverket som följaktligen blir ansvarig för statsstödsfrågor. Konkurrensverket föreslås få ett helhetsansvar för arbetet med vägledning av stödgivare samt hantering av register och rapportering av beviljat stöd. Konkurrensverket föreslås vidare vara ett kunskapsstöd till regeringen och ansvara för att möjliggöra kommissionens tillsyn av statsstödsregelverket. Förslaget innebär att Upphandlingsmyndigheten och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅS

Besöksadress
Drottning Kristinas väg 61
114 28 Stockholm

Telefon / Telefax
010-516 50 00
033-13 55 02

Konfidentialitetsnivå
K2 - Intern
E-post / Internet
info@ri.se
www.ri.se

Org.nummer
556464-6874

(Tillväxtanalys) fortsättningsvis inte kommer att ha utpekade åtaganden kring statsstöd. Det innebär även att Regeringskansliets förvaltningsuppgifter minskar.

Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Sammanfattning av remissvaret

RISE avstyrker promemorians förslag om att inrätta en samlad myndighetsfunktion för statens arbete med statsstöd. Vidare ställer sig RISE tveksamt till att en ny samlad myndighetsfunktion – för det fall en sådan ändock ska inrättas – placeras vid Konkurrensverket. Nedan utvecklar RISE remissvaret.

Mål- och rollkonflikter

RISE anser att promemorians bedömning att utvecklingen på området motiverar inrättandet av en samlad myndighetsfunktion, i och för sig inte kan bortses ifrån. Det stämmer att medlemsstaterna succesivt har fått ett ökat ansvar för bedömningen av statsstödsreglernas förenlighet med EU-rätten, liksom ansvaret för att säkerställa att stöden genomförs korrekt och följs upp på nationell nivå. Detta har gjort att många tillämpnings- och bedömningsfrågor hamnar på nationell nivå. I Sverige innebär detta att svåra tillämpningsfrågor hanteras på statlig nivå i form av regering och riksdag men också ett stort antal enskilda myndigheter, på regional och kommunal nivå liksom av många andra aktörer som universitet och högskolor och offentligt ägda eller styrda företag och organisationer.

RISE instämmer dock samtidigt i Statskontorets bedömning att det kan hämma vägledningen – och eventuellt tillsynen – om uppgifter som rör både tillsyn, vägledning och rapportering är placerade vid samma myndighet. Förslagets genomförande riskerar att skapa mål- och rollkonflikter.

Promemorian anger att de statsstödsuppgifter som den samlade funktionen kommer att behöva utföra för att möjliggöra kommissionens tillsyn inte är att betrakta som tillsyn av statsstödsområdet, eftersom myndigheten inte kommer att ha några befogenheter att på eget initiativ utreda om ett statsstöd är olagligt och inte heller ha någon befogenhet att fatta ett sådant beslut. Uppgifter som en statlig myndighet, kommun eller region lämnar för att få vägledning av den samlade funktionen kan därför inte användas för riktad tillsyn. Då det är kommissionen som ansvarar för tillsynen är det heller inte möjligt att det uppstår någon dubbel roll vid den nationella statliga myndighet som ges ansvar för den samlade myndighetsfunktionen som skulle innebära att den i förlängningen bedriver tillsyn över den egna verksamheten (s. 13 f).

RISE anser att det är svårt att bedöma i vilken utsträckning det verkligen kommer förhålla sig på detta sätt. RISE anser att Konkurrensverkets tillsynsrelaterade roller som relaterar till statsstöd ter sig alltför snävt återgivna i promemorian. Konkurrensverket har uppenbarligen, och kan komma att ges utvidgade, tillsynsrelaterade uppgifter som kan träffa lämnade ”stöd”. Det kan också vara en fråga om att berörd stödmyndighet har lämnat vad myndigheten anser vara ett stöd, men att Konkurrensverket i sin tillsyn på upphandlingsområdet kommer fram till att det rör sig om ett upphandlingspliktigt kontrakt; och tvärtom kan ett ”köp” i själva verket vara ett olagligt statsstöd. Dialoger med de verksamheter som har behov av vägledning kan försvåras av att samma myndighet bland annat har mandat att besluta om upphandlingsskadeavgift om myndigheten anser att det rör sig om otillåten direktupphandling.

Inom EUF-fördraget är statsstödsreglerna en del av EU:s gemensamma konkurrensregler. Konkurrensverket utövar tillsyn med avseende på konkurrensreglerna.

Information och rådgivning

I promemorian anges att vägledning inom statsstödsfrågor innebär att informera om tillämpningen av statsstödsregelverket och avgöranden i statsstödsärenden, inte att ge rådgivning i enskilda fall. Det innebär inte att lämna mer långtgående information om statsstöd än vad Konkurrensverket för närvarande enligt myndighetens instruktion ska göra på konkurrens- och upphandlingsområdet, vilket är områden där Konkurrensverket bedriver tillsyn. Ett uppdrag att informera om tillämpningen av ett regelverk och rättslig praxis skulle därför inte utgöra en uppgift som skiljer sig från vad Konkurrensverket för närvarande gör. (s. 14; även s. 61)

RISE instämmer i att en vägledningsfunktion hos en myndighet inte bör lämna rådgivning i enskilda fall. RISE uppfattar emellertid promemorians förslag så att den vägledning som Konkurrensverket skulle komma att utföra utgår från att ”informera” om nya regler och rättspraxis. Förslaget utgår från att Konkurrensverket kommer lämna vägledning i samma form och på samma nivå som inom de områden där Konkurrensverket bedriver (”riktad”) *tillsyn*. Detta innebär uppenbara begränsningar och kan rimligen inte skilja sig nämnvärt från de skyldigheter att informera som myndigheten redan har enligt förvaltningslagstiftningen. RISE instämmer i vad Upphandlingsmyndigheten anger i sitt remissvar angående promemorian (yttrande 2025-05-30, UHM-2025-0177) att utgångspunkten för en värdeskapande vägledning inte kan vara abstrakt information om statsstödsreglerna i sig, utan bör utgå från en förståelse för den verksamhet som efterfrågar vägledning och reglernas koppling till denna verksamhet. Träffsäker vägledning kräver dialog med de verksamheter som efterfrågar vägledning och att ett förtroende byggs upp för att vägledningsfunktionen förstår utmaningarna i de vitt skilda typerna av verksamheter. RISE instämmer vidare i Upphandlingsmyndighetens påpekande att det på forsknings- och utvecklingsområdet finns behov av utökad vägledning och att synergier mellan vägledning om statsstöds- och upphandlingsfrågor där är av central betydelse.

RISE anser att en myndighet som Upphandlingsmyndigheten har betydligt större förutsättningar att uppnå dessa mål än Konkurrensverket, med hänsyn till de två myndigheternas olika uppdrag. Här ska också noteras att lagstiftaren har bedömt att en särskild vägledningsfunktion inom upphandlingsområdet, där Konkurrensverket bedriver (riktad) *tillsyn*, inte skulle placeras hos Konkurrensverket utan hos en annan myndighet (Upphandlingsmyndigheten).

Förslaget innebär därmed oundvikligen en lägre ambitionsnivå än Upphandlingsmyndighetens nuvarande, av användare uppskattade vägledningsfunktion. RISE anser också att det ska tas med i beräkningen att vägledning i denna situation kan komma att utföras i en växande omfattning av enskilda myndigheter, samverkansorganisationer av olika slag och privata aktörer såsom advokat- och andra konsultfirmor. Det finns en risk för att detta medför en ytterligare splittring av bedömning och tillämpning av statsstödsreglerna i landet. RISE anser att promemorians förslag om en samlad myndighetsfunktion för alla frågor som rör statsstöd och om en placering av vägledningsfunktionen på Konkurrensverket inte tar hand om den problembild som framkommer i Statskontorets rapport och i promemorian på ett sätt som kan bli tillräckligt värdeskapande.

När det gäller frågan om tillgången på kvalificerade medarbetare, tror RISE att den djupgående kunskapen inom statsstödsområdet kommer växa framöver bland landets jurister och andra relevanta yrkesgrupper. Utvecklingen de senaste decennierna, efter Sveriges tillträde till EU, har redan gått i den riktningen. Det kommer sannolikt finnas en utmaning här, men RISE ifrågasätter att den utmaningen löses genom att placera vägledningsfunktionen vid Konkurrensverket.

I promemorian anges att i praktiken är det väldigt sällsynt med statsstödsärenden som också på något sätt aktualiserar upphandlingsfrågor (s. 62). RISE anser att denna beskrivning av aktuellt läge är felaktig (se också ovan). Tvärtom återkommer, i en sådan verksamhet som RISE:s, ständigt frågor i gränslandet mellan upphandlings-, statsstöds- och andra konkurrensrättsliga regler. Frågor i detta gränsland tycks också komma upp i en växande omfattning hos landets domstolar. Mot den bakgrunden framstår det som naturligt att en vägledningsfunktion som hanterar frågor om offentliga affärer också hanterar frågor om statsstöd.

Sammanfattningsvis anser RISE att det finns betydande osäkerheter kring förslagets genomförande och betvivlar att det kommer skapa värde på det sätt som det avser. RISE avstyrker därmed förslaget. Under alla omständigheter bör förslaget utredas ytterligare innan det genomförs, detta också mot bakgrund av att det går emot Statskontorets utredning.

I utarbetandet av detta remissyttrande har följande medarbetare vid RISE deltagit: Susanne Berens Olsson (chefsjurist), Carl Jeding (director of public affairs), Per Lindquist (avdelningschef Forskningsstrategi och operativt stöd), Björn Skarp (jurist) och Timo van't Hoff (strategi- marknad- och försäljningsdirektör).

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB
Strategi, Marknad och Försäljning

Timo van't Hoff

Verifikat

Document ID 09222115557554894461

Dokument

RISE Remissvar En samlad myndighetsfunktion för statsstöd
Huvuddokument
4 sidor
Startades 2025-08-21 14:33:00 CEST (+0200) av Björn Skarp (BS)
Färdigställt 2025-08-22 15:24:50 CEST (+0200)

Initierare

Björn Skarp (BS)
RISE Research Institutes of Sweden AB
Org. nr 556464-6874
bjorn.skarp@ri.se
+46 10 516 53 28

Signerare

Timo van't Hoff (TvH)
RISE Research Institutes of Sweden AB
timo.vant.hoff@ri.se
+46 70 215 86 89
Signerade 2025-08-22 15:24:50 CEST (+0200)

Detta verifikat är utfärdat av Scrive. Se de dolda bilagorna för mer information/bevis om detta dokument. Använd en PDF-läsare som t ex Adobe Reader som kan visa dolda bilagor för att se bilagorna. Observera att om dokumentet skrivs ut kan inte integriteten i papperskopian bevisas enligt nedan och att en vanlig papperutskrift saknar innehållet i de dolda bilagorna. Den digitala signaturen (elektroniska förseglingen) säkerställer att integriteten av detta dokument, inklusive de dolda bilagorna, kan bevisas matematiskt och oberoende av Scrive. För er bekvämlighet tillhandahåller Scrive även en tjänst för att kontrollera dokumentets integritet automatiskt på: <https://scrive.com/verify>

